

POPOTNIK.

List za šolo in dom.

Izhaja 10. in 25. dan vsakega meseca, ter velja za celo leto 3 glđ., za pol leta 1 glđ. 60 kr. — Posamezne številke dobivajo se po 15 kr. — Na anonimne dopise se ne ozira. — Rokopisi in na oceno poslano knjige se ne vračajo. — Spisi in dopisi naj se blagovoljivo pošiljati (frankirani) vredništvu; naročnine, oznanila in reklamacije pa opravištvu: Reiserstrasse 8 v Mariboru. — Za oznanila plačuje se od navadne vrste, če se enkrat natisne 15 kr.

Vsebina: Sv. Ciril in Metodij. — Naravoslovne črtice. II. Stopnice etc. — Kam in kje. — Še nekaj o „presmeču“. — Narodno blago. — Listok. — Dopisi. — Novice in razne stvari. — Natečaj. — Iuserati.

Sv. Ciril in Metodij,

ustvaritelja in utemeljitelja sl. književnosti.

(Dalje.)

Svetopolku se je pa izdajstvo njegovo slabo obneslo. Nekaj časa so mu sicer pustili višo oblast v deželi njegovej, a v kratkem je bil pri Karlmannu zatožen, in je moral na njegov dvor, da se opraviči, pa — vrgli so ga v ječo. Zdaj so se vzdignili vsi Moravljani, in so izvolili Slavomira, sorodnika Rastislavovega, za vodjo v boju proti Ludoviku in Kalmannu. Med tem je imel Svetopolk časa dovolj premišljevati o tem, kaj je storil. Ker mu Karlmann ni zamogel nič hudega dokazati, ga je čez nekaj časa oprostil. Svetopolk se je hotel maščevati. Prosil je torej Karlmannu, naj mu izroči vojsko, ki je imela oditi proti Slavomiru, da zamore svojo udanost proti njemu spričati. Karlmann mu je veroval in je res vojsko njegovemu vodstvu izročil. Ko je pa Svetopolk nazaj v Moravijo prišel, in pred slavni Velehrad dospel, je svoje vojake na vse strani okolo mesta razpostavil. Po tem se je sam v mesto podal — z izgovorom, da bi svoje rojake pregovoril, naj se z lepim zopet podvržejo gospodarjem svojim; prav za prav je pa Svetopolk svoje rojake le vnemal in jim svetoval, kako se naj rešijo nasprotnikov svojih. Ko so se torej Karlmannovi vojščaki najmanje nadjali in mirno v taboru počivali, so se odprla mestna vrata, in Moravljani so planili na nje in so nje v hudem boju tako posekali, da je le malokdo čez mejo ubežati zamogel.

Moravljani in Slovenci so se, kakor Nestor poroča, res razveselili, ko so slišali božje nauke v domačem jeziku oznanjevati; latinskim duhovnikom je pa delo Metodijevo koj iz začetka silno mrzelo. Latinski predigarji niso bili priljubljeni niti v Panoniji niti v sosednjem Korotanu. Oni so namreč, kakor se nekterim očita, raje desetino pobirali, nego da bi služili svojemu uzvišenemu poklicu. Že v dobi Karola Velikega je pisal jegov prijatelj in učitelj Alkuin solnograškemu nadškofu Arnonu (785—821), naj vendar skrbi več za oznanjevanje božjih resnic, ko za pobiranje desetine. Desetinjenju so se pa Slovenci ustavljali, dokler so le mogli, in še le v sredi ednajstega veka je bezvspesen upor začasno nehal. Za latinske duhovnike torej nikakor ni bilo ugodno, da je

začel sv. Metodij med Slovenci predigovati. Pooblaščenec solnograškega nadškofa, nadduhovnik Riehbold, je leta 871. nevoljen zapustil doleno Panonijo ter se vrnil v Solnigrad, in je tam tožil Metodija in naredbe njegove. Riehboldove besede so padle na rodovitna tla, in že čez eno leto je solnograška nadškofija poskusila, da bi dokazala pravice svoje do Panonije, in je bila v ta namen spisana posebna spomenica, v katerej se trdi, da zadnjih 75 let ni nikdo drugi cerkvenih pravic v Panoniji imel, nego sami nadškofi solnograški, ki so z dovoljenjem nemških kraljev te pokrajine v svojej oblasti imeli. O Metodiju govori pisatelj (Riehbold?) te spomenice prešerno in zaničljivo. Dasiravno je bil Metodij že za nadškofa posvečen, ga vendar ono pisanje imenuje samo „Grka“, in mu očita, da je latinski jezik, rimske obrede in latinsko pismo, s pismom slovenskim, koje si je sam izmislil, izpodrinil in s tem pri vsem slovenskem ljudstvu onečastil mešo, evangelij in cerkvena opravila onih, ki so vse to opravljali v latinskem jeziku. — Zato imenujemo nasprotnike Metodijeve prav primerno „latince“. — Listina je bila najbrže namenjena nemškemu kralju Ludoviku.

Prav takih misli, ko Riehbold (?) so bili tudi v cerkvenem zboru bavarskem, pred katerega je bil Metodij koncem leta 871. ali pa začetkom leta 872. pozvan, naj opraviči svoje duhovsko službovanje v pokrajinah, solnograškemu nadškofu podvrženih. Očitali so mu tamkaj zbrani škofje, da v njihovih pokrajinah uči. Metodij se je pa zagovarjal, rekši: „Ako bi bil vedel, da je kraj vaš, bi se bil umeknil; pa omenjeni kraj ni vaš, ampak svetega Petra je, to je, rimski ali neposrednje papežev, neodvisen od katere druge nadškofije“. Zbor mu ni mogel nobene krivice dokazati. Pri zboru je bil tudi nemški kralj Ludovik navzočen, ki se je po poročilu panonske legende hotel z Metodijem malo pošaliti; apostolski mož mu je zmerno in spodobno, pa vendar rečno odgovoril. (Latinski prevod legende se dobi v Ginzelnovem spisu o sv. Cirilu in Metodiju.) Konečno pa je vendar sila prevladala resnico, in so Metodija dve in pol leta v zaporu obdržali. Zbora so se vdeležili sledeči latinci: Adalwin ali Adalbin, 859—873, nadškof solnograški, Hermanrich, škof pasovski in Annon, škof frisinzki. Pravdo proti Metodiju je pričel gotovo Adalwin, kateremu je kot solnograškemu nadškofu posebno žal bilo za panonske pokrajine. Iz papeževih pisem, v kojih ostro graja imenovane škofo, ter nje v Rim na odgovor kliče, izvemo, da so latinci z Metodijem celo nepostavno ravnali in da so strastno proti jemu postopali. (Glej Krekovo razpravo: „Papeška pisma britanskega muzeja in sv. Metodij“ v Kresu 1881 str. 145—354).—

Posebno še moramo omeniti prevažen čin Metodijev, da se je namreč vsled njegovega neumornega prizadevanja od rimske stolice dovolila v panonsko moravski nadškofiji služba božja v slovenskem jeziku. Omenili smo že, da se je Rastislavu slovenska služba božja jako pripravna zdela, da ž nje tujec v svojih deželah ob vso cerkveno veljavo spravi, in tako tudi politični neodvisnosti svojih dežel pot nadela. Metodij pa je bil ravno tako prepričan, da se bo krščanska vera tem krepkeje utrdila med narodom, jegovej pastirski skrbi izročeni, ako se poduk in vsa služba božja vrši v narodnem jeziku. Zato sta sv. brata Ciril in Metodij cerkvene knjige, to je, mešne bukve, obrednik in

breviarij poslovenila, in je bilo to delo že dovršeno pred njunim odhodom v Rim leta 867. Italska legenda, pisana od znanca in prijatelja obeh bratov, po mislih bollandistov pa od Gaudericha ali Gaudeneija Veletrijskega (Ginzel: „Cyrill und Method“, stran 12. in 37.) omenja čisto razločno, da je Ciril že v Carigradu poslovenil evangelje, to je, za nedelje in praznike odločene evangeljske odlomke, koji prevod sta torej že izgotovljen v Moravijo prinesla, pa tudi pristavlja, da sta zapustila v Moraviji spisano vse, kar je za cerkvena opravila potrebno bilo. Prvih pet let pa gotovo nista pričela s slovensko božjo službo, ker sta bila takrat samo le mešnika, pooblaščenca od pasovskega škofa, in sta se torej tudi morala držati njegovih naredeb pa običajev rimsko-latinske cerkve; pač pa je zamogel to vsaj deloma izvršiti Metodij, ko se je leta 868. kot nadškof iz Rima vrnil. Sicer tudi zdaj Metodijevo bistro oko nikakor ni preziralo, da se loti z uvajanjem slovenskega jezika pri cerkvenih obredih izvanredne novotarije, vendar je pa upal, da bode rimska stolica z ozirom na prevažno korist in dobiček, ki izvirata od tod za mnogobrojen slovenski rod, potrdila to jegovo samooblastno premembo. Mogoče, da je Metodij že leta 868. v Moraviji pričel s slovensko božjo službo, če ga vojskin hrup, ki je ravno takrat razsajal po deželi, ni zadržal. Da se pa slovenski jezik ni po celi Moraviji v cerkve uvedel, je že iz tega razvidno, ker je bilo tam še dosti latinskih duhovnikov, ki bi obredov v slovenskem jeziku niti ne bili mogli opravljati; nekaj se je pa do leta 870. to je, do smrti Rastislavove, vsakako tudi v Moraviji v tej zadevi storiti zamoglo. V Panoniji so pa s časom za Metodija ugodnejše razmere nastopile. Pasovski in solnograški škof sta se sicer upirala naredbi papeževi in sta nasprotovala nadškofovski oblasti Metodijevi — poslednjič pa je vendar rimska stolica njune ugovore odločno zavrnila in je potrdila nadškofovsko oblast Metodijevo čez Moravijo in Panonijo.

V Panoniji se je že pred prihodom Metodijevim iz Moravije bil raznesel glas o slovenski božji službi njegovi, in zato so se ga Panonci tem bolje veselili ko so po smrti Rastislavovi o njegovem prihodu izvedeli, in ko so ga čuli poslednjič samega, kako je spretno v njihovem jeziku govoril o čudežih božjih. Panonski knez Kocel je bil Metodiju jako naklonjen, in dasiravno je bil vasal nemškega kralja, je vendar podpiral Metodija pri uvajanju slovenskega jezika pri službi božji. Vspeh Metodijev je bil jako ugoden — in sedaj so latinski duhovniki jeli iz Panonije odhajati in se vračati v Solnigrad; med njimi je bil tudi Rihbald, dozdevni pisatelj preje omenjene, proti Metodiju naperjene spomenice. Ker so latinski duhovniki iz dežele odhajali, je moral Metodij svoje slovenske učence na njihova mesta postavljati. Pričetek slovenske božje službe v panonskih pokrajinah, in torej tudi pričetek panonsko-slovenske cerkvene književnosti spada v leto 870.

Ker je papež Hadrijan II. pritožbo solnograškega nadškofa zavoljo ustanovitve moravsko-panonske nadškofije zavrgel, Adalwin kar ni dvomil več, da bi vse nove pritožbe nič ne pomagale. Podala se mu je pa druga priložnost; zatožil je namreč Metodija, ki je samooblastno v cerkvi slovenski jezik uvedel, da se je pregrešil zoper obstoječi cerkveni red in občne stare naredbe rimskega papeža. Adalwin je pa Metodija leta 871. ali 872. tudi pred svoje sodišče

pozval, in ga je protizakonito kar v ječo pahnil, kjer je Metodij poltretje leto ostal. Proti koncu leta 872. je umrl Hadrijan II. in Adalwin je zopet začel upati, da bo pri novem papežu Janezu VIII. kaj več zoper Metodija opravil, kakor pri Hadrijanu II. Res se je potegnil krepko za to, naj se Panonija zopet jegovej nadškofovski oblasti izroči. Njegovo terjatev sta kralj Ludovik in Karlman, sin njegov, viši gospodar črez Panonijo, prav krepko podprla. Seveda so vsi trije svojo terjatev podpirali tudi s tem, da so dokazovali, kako se Metodij za njemu nepovoljne papeževe ukaze jako malo briga, kar je jasno s tem dokazal, da je častiti latinski jezik samooblastno z robato slovenščino iz cerkvene rabe izrinil. Papež Janez VIII. je pod prejšnjem papežem Hadrijanom II. opravljal imenitno službo archidiakona rimskega, in je imel torej tudi zadeve Metodijeve v svojih rokah, in mu je bila vsa ta stvar dobro znana; bil je pa tudi prepričan, da je nova nadškofija moravsko-panonska jako potrebna. Treba se mu je torej zdelo, da za te svoje misli tudi nemškega kralja Ludovika in pa Karlmana pridobi, ki bi naj dobrohotno priznala od papeža na novo ustanovljeno nadškofijo. Za to je poslal ankonskega škofa Pavla na Nemško, ki bi naj pregovoril oba mogotea, in tudi ostro pokaral solnograškega nadškofa, in pasovskega pa frisinškega škofa, ki so z Metodijem v bavarskem cerkvenem zboru nepostavno in nečloveško ravnali, ter bi naj vse tri v Rim pozval, da se tam opravičijo.

Škofu Pavlu se je res posrečilo kralja z naredbami papeževimi spoprijazniti. To se je zgodilo leta 873. Nadškof solnograški se pa ni hotel udati. Skliceval se je na določbo cerkvenega prava, po kateri pripada za krščansko vero na novo pridobljena dežela tistemu škofu, ki je tam prvi sveti evangelij oznanjeval.

Za to so pa solnograški misijonarji res točno dokazali, da so Panonijo oni, in le samo oni, že celih 75 let v vseh cerkvenih stvareh vladali in oskrbovali. Rimski poslanec je pa to trditev zavrnil z dokazom, da so že v rimskih časih rimski misijonarji ustanovili panonsko škofijo. Ko se je vršila strašna selitev narodov v zadnji dobi rimskega cesarstva, tedaj so bila porušena vsa največja mesta in cele dežele so bile opustošene; tedaj je izginila tudi rimska škofija v Panoniji; s propadom škofije pa še nikakor niso propadle pravice rimskega papeža do onih krajev, katere so njegovi poslanci preje ko solnograški za sveto vero pridobili.

Rimska stolica je bila pa tudi škofu Pavlu naročila, naj Metodiju opravljanje službe v slovenskem narodnem jeziku naravnoč čisto prepove; samo prediga bi naj bila tudi zanaprej slovenska. Ta prepoved bi pač tudi naj malo latince v dobro voljo spravila, ker družega nič dosegli niso. A Metodij je vendar tudi zanaprej službo božjo v slovenskem jeziku opravljal. Ker je pa Metod cerkveno pravo prav dobro poznal, in je bil tudi odkritosrčno rimskemu papežu udan in vselej pokoren, si moramo to prikazen le tako tolmačiti, da je Metodij papeževega poslanca čisto prepričal o hasnovitosti slovenske službe božje, in da mu je škof Pavel tudi obljubil, da ga hoče v Rimu zagovarjati. — ker ni nobenega sledu, da bi se bil Metodij s tem svojim ravnanjem v Rimu zameril. Menda je pač tudi hotel apostolski poslanec s to svojo prijenljivostjo

Metodiju nasproti nekaj one krivice popraviti, katere so se mu bile v bavarskem zboru od latincev zgodile.

Nadškofovske oblasti čez Moravijo in Panonijo sošedni škofje Metodiju nikakor niso več odrekli zamogli, ko je bil Rim že tretjokrat jasno spregovoril. Od leta 874 je torej Metodij med svojimi panonskimi Slovenci lahko vpešno delal.

A latinci so zoper svetega apostola skovali med tem novo tožbo. Podtikali so mu namreč, da on kakor Grki razkolniški uči, da sv. Duh ne izhaja iz Očeta ino Sina, ampak samo iz Očeta. Tudi so v svojej tožbi, katero so v Rim odposlali, pristavili, da opravlja Metodij božjo službo še vedno v slovenskem jeziku, in to dela najbrže zavoljo tega, da ga latinci ne morejo razumeti, in torej tudi njegove krive vere ne zaslediti. Opiraje se na take tožbe so terjali latinci od rimske stolice, naj se Metodiju nadškofovska oblast odvzeme.

(Dalje sledi.)

Naravoslovné črtice.

II.

Stopnica (skala) in presledki (intervali) glasov.

Podaja dr. J. Križan.

Med dvema glasoma različne visokosti more se brezbrojno število drugih glasov misliti; človečjemu ušesu je samo eden določen red glasov prijeten, in sicer oni, v katerem osmi glas naredi ravno dvakrat toliko tresov, kakor prvi, in se ž njim zлага. Ta red glasov imenuje se stopnica ali skala. Posamezni glasovi stopnice ali skale označujejo se z velikimi in malimi črkami tako-le: C D E F G A H c.

Prvi glas tega reda zove se glavni ali temeljni glas; zadnji pa osmica ali oktava, ki se svojim žvenkom staplja z glavnim glasom. Vsaka osmica more zopet glavni glas sledečim višim glasom biti. Ker stopnica zadržuje osem glasov, zato se vsi glasovi skupno zovejo tudi osmica. Osmice označujejo se z velikimi in malimi črkami in sicer označujejo velike črke niže osmice, male pa više osmice. Navadno označujejo se osmice tako-le:

C	C	C	c	c̄	c̄	c̄	c̄	—	—	—
C _{II}	C _I	C	c	c ^I	c ^{II}	c ^{III}	c ^{IIII}	—	—	—
C ₂	C ₁	C	c	c ₁	c ₂	c ₃	c ₄	—	—	—
C ³	c ²	c ¹	c ⁰	c ¹	c ²	c ³	c ⁴	—	—	—

Več od omenjenih sedem osmic obsega le prav malo godbil (godbenega orodja).

Omenili smo uže, da je najgloblji glas oni, katerega vstvarja 16 tresajev v enej sekundi. Ta glas zove se subkontra C, in označuje se z velikim C, ki

je dvakrat podčrtan, to je tako: $\underline{\underline{C}}$. Osmica tega glasa napravi 32 tresajev v enej sekundi, zato se zove contra $\underline{\underline{C}}$, in piše se tako le: $\underline{\underline{C}}$. Osmica tega glasa napravi 64 tresajev v eni sekundi, piše se s prostim C, in zato zove se veliki C. Dalnja viša osmica napravi v enej sekundi 128 tresajev, in zove se mali c, ki pa ima zopet osmico nadčrtani e ali \bar{c} in vstvarja 256 tresajev v enej sekundi. Dalnja viša osmica napravi 512 tresajev v enej sekundi, zove se dvakrat nadčrtani e in piše se tako-le: $\bar{\bar{c}}$. Osmica tega glasa je trikrat nadčrtani $\bar{\bar{c}}$ in napravi 1024 tresajev v enej sekundi. Dalnja viša osmica napravi 2048 tresajev v enej sekundi in to je četrinokrat nadčrtani e ali $\bar{\bar{\bar{c}}}$ itd.

Ker glasovi vsake osmice postopno raseje, zato se imenuje red glasov vsakega osmaka godbena stopnica ali skala.

Po mestu, na katerem se posamezni glasovi godbene stopnice nahajajo, imenujejo se oni tako-le:

prvica prima,	drugovica, sekunda,	trečica terca,	četrtrica, quarta,	petica, quinta,	šestica, sexta,	sedmica, septima,	osmica, oktava,
C,	D,	E,	F,	G,	A,	H,	c,
16,	18,	20,	$21\frac{1}{3}$,	24,	$26\frac{2}{3}$,	30,	32.

Ker prvi glas služi za mero vsem drugim, zato je on glavni glas, in število njegovih tresajev označuje se z edinicco.

Števila, ki jih dobimo, ako razdelimo število njihovih tresajev s številom glavnega glasa, zovejo se relativna visokost, in nam pokazujejo, kolikokrat več tresajev, kateri glas v enej sekundi nareja.

C,	D,	E,	F,	G,	A,	H,	c,
1,	$\frac{9}{8}$,	$\frac{5}{4}$,	$\frac{4}{3}$,	$\frac{3}{2}$,	$\frac{5}{3}$,	$\frac{15}{8}$,	2.

Ako so nam znani tresji glavnega glasa, tedaj lahko preračunamo tresje kateremu koli glasu v stopnici. Ako ima C n. pr. 24 tresajev, tedaj ima E 30 tresajev, ker $24 \times \frac{5}{4} = 120 : 4 = 30$. Če pa ima glas C 64 tresajev, tedaj ima D 72, ker $64 \times \frac{9}{8} = 72$, in c jih ima $64 \times 2 = 128$.

Ako število tresajev katerega višega glasa delimo s številom tresajev nižega mu glasa, tedaj dobimo interval ali presledek. Vsled tega nam interval prikazuje, kolikokrat več tresajev potrebuje viši glas od nižega, s katerim se primerja. Števila stopnice so tedaj intervali z ozirom na glavni glas. Z ozirom na predstoječe glasove v stopnici dobimo pa te le intervale:

prvica,	drugovica,	trečica,	četrtrica,	petica,	šestica,	sedmica,	osmica.
C,	D,	E,	F,	G,	H,	A,	c,
1,	$\frac{9}{8}$,	$\frac{5}{4}$,	$\frac{4}{3}$,	$\frac{3}{2}$,	$\frac{5}{3}$,	$\frac{15}{8}$,	2,
	$\frac{9}{8}$,	$\frac{10}{9}$,	$\frac{16}{15}$,	$\frac{9}{8}$,	$\frac{10}{9}$,	$\frac{9}{8}$,	$\frac{16}{15}$,

Iz omenjenega sledi, da imajo glasovi stopnice samo tri različne intervale, in sicer $\frac{9}{8}$, $\frac{10}{9}$ in $\frac{16}{15}$. Interval $\frac{9}{8}$ zove se veliki celi glas, interval $\frac{10}{9}$ zove se pa mali celi glas in interval $\frac{16}{15}$ zove se slednjič veliki pologlas. Interval med malo in veliko trečico to je $\frac{5}{4} : \frac{6}{5} = \frac{25}{24}$ zove se mali pologlas in je najmanjši interval, ki se rabi v godbi.

Interval, ki je manjši od 1.04, zove se komma. Tako je interval med velikim in malim celim glasom namreč $\frac{9}{8} : \frac{10}{9} = \frac{81}{80} = 1.0125$ manjši od 1.04 in je za to komma. Taki glasovi morejo se v godbi med seboj zameniti.

Stopnica ali zadržuje v vsakem osmaku samo osem polnih glasov, in se zove prvobitna ali diatonička; ona stopnica pa, ki ima razun celih glasov tudi vse pologlase, zove se pologlasna ali chromatička. Prva ima osem glasov, druga pa 13, in sicer osem celih in pet pologlasov. Pologlasi nastanejo poviševanjem nižega glasa, in temu glasu dodaje se tedaj končnik „is“; ali pa nastanejo z niževanjem višega glasa, in temu glasu dodaje se tedaj končnik „es“. Visokost povišenega glasa nastane po množitvi z ulomkom $\frac{25}{24}$, ona znižene glasa pa po množitvi z ulomkom $\frac{24}{25}$. Poviševanje glasa označuje se v godbi z znamenjem \sharp zniževanje pa s znamenjem b .

Stopnica deli se slednjič na trdo (dur) in mehko (moll). To njeno lastnost določujejo pologlasi. Ako je namreč pologlas med 3. in 4. to, in med 7. in 8. stopnjo, tedaj je stopnica trda; ako pa je pologlas med 2. 3. in 5. in 6. stopnjo, tedaj je stopnica mehka. Mehka lestvica je ta-le:

C,	D,	bE,	F,	G,	bA,	bH,	c,
1,	$\frac{9}{8}$,	$\frac{6}{5}$,	$\frac{4}{3}$,	$\frac{3}{2}$,	$\frac{8}{5}$,	$\frac{9}{5}$,	2.

Pologlasna ali chromatička stopnica je trda, ako se postopno stopa k povišenim glasovom. Ta stopnica je taka-le:

C, Cis, D, Dis, E, F, Fis, G, Gis, A, Ais, H, c.

Ako pa se stopa postopno k znižanim glasom, tedaj je chromatička postopnica mehka, in ta je taka-le:

C, Des, D, Es, E, F, Ges, G, As, A, Hes, H, c.

Na orglah in glasoviru so bele tipalnice za cele glasove krajše črne pa za pologlasove. (Dalje sledi.)

— 2276 —

Kam in kje?

Metodična obravnava pesmi število 26 v Drugem berilu stran 23.

(III. in IV. šolsko leto.)

I. Uvod.

Kje stanujejo tvoji stariši? B! — Na Vrhlogi. — Kaj pa je Vrhloga? — Vas. — Katere vasi še poznate v naši fari? Kje si pa ti doma? S! — Na Leskovcu. — Kaj pa je Leskovec? — Kraj. — Kateri mi zna še druge kraje imenovati? Kje tedaj prebivajo vaši stariši? — V vaseh in krajih. — S čim pa se pečajo vaši stariši večidelj? — S poljedelstvom, z živinarstvom in s sadorejo. — Kako pa se imenujejo vsi ljudje, ki imajo omenjena opravila? — Kmetje ali kmetovalci. — Katerega stanu so tedaj večinoma vaši stariši? Kmetškega stanu. — Katere druge stanove še poznate? — Rokodelski, obrtniški in trgovski stan. — Kje pa stanujejo največ rokodelci, trgovci in obrtniki? — V trgih in mestih. — Ali mi znate katere trge naštet? — Konjice, Makole . . . — Katera mesta so vam znana? — Sl. Bistrica, Maribor, Celje . . . — Kako pa se ločijo trgi in mesta od vasi? — V mestih in trgih so hiše lepe in

zidane, ter stoje navadno v vrstah, ali v vaseh so hiše proste, mnogokrat lesene, ter razstrošene. — Katere druge stanove še imamo v mestih? — Vojaški in uradniški stan. — Kateri stanovi skrbijo za omiko in izobraževanje mladine? — Učiteljski in duhovski stan. — So nam li vsi stanovi potrebni? Kdo je že vsakemu stanu svoja opravila odločil? — Ljubi Bog. — Kateri stan je najlaži, kateri nima nobenih težav in nadlog? — Vsak stan ima svoje težave in nadloge. — Kaj pa vendar ima tudi vsak stan razen truda in težav? — Veselje. — Kdo od vas mi zamore povedati, v katerem stanu je človek lahko najbolj srečen? — Človek zamore v vsakem stanu srečen biti, ako svoje dolžnosti natančno izpolnjuje. — Kaj mislite, kje se lahko srečno živi, ali v mestu, trgu ali vasi? — Povsod se dá srečno živeti, ako hoče človek pridno delati, ter se lepo obnašati.

2. Učitelj pesem prečita.

3. Nekateri boljši učenci jo preberó.

4. Učenci pesem čitajo, učitelj pa vprašuje po pomenu manj umljivih besed, ter pomaga učencem sestavljati glavno misel vsake kitice.

Beri prvo kitico, S! O kolikih osebah se tukaj govori? Kje ste bili osebi? — Na razpotju. — Kaj vpraša popotnik? Kaj se pravi „cesta drži“? — Cesta pelja, vodi. — Kaj še tudi vpraša popotnik? Katero besedo lahko povemo namesto „pot“? — Steza, ozka cesta. — Kak razloček je navadno med besedami „steza“, „cesta“ in „pot“? — Cesta je široka, pot ozka. — Kaj se pravi „Povejte mi po skušnji“? — Razložite mi tako, kakor ste sami poskusili. — Kaj se lahko reče namesto: „Kje se lože ognem zmot?“ Kje se morem zapeljivim ljudem in skušnjavam prej umakniti. — Misel prve kitice se glasi:

Popotnik prosi moža, da mu pové po svojem prepričanju, po katerem potu naj hodi da se mu bode mogoče izogniti skušnjav, zmot in zapeljivih ljudi.
Ponovi S! R!

Čitaj drugo kitico! Kdo to govori? — Mož. — Kaj se pravi „prinese te“? — Te pripelja. — Kako se lahko reče drugače „v mesta kras“? — V krasno, lepo mesto. — Kam pelja leva steza? — V prosto vas.

Misel druge kitice je:

Mož pripoveduje, da pelja desna steza v krasno mesto, a leva pot pripelja v prosto vas. Ponovi Z! R!

Čitaj dalje S! Kdo je to govoril? — Mož. — Kaj se pravi „ako jo nameriš na mesto“? — Ako pojdes, greš, ideš proti mestu. — Kaj je v mestu videti? — Krasne, zidane hiše, palače, lepe cerkve. Kaj se pravi: Tam nasprotno vse dobiš? — V vasi je videti vse čisto drugače, nego v mestu. — Kake hiše najdemo v vasi? — Proste, lesene. — Zapopadek tretje kitice je:

Mož pripoveduje popotniku, da bo našel v mestu krasne, zidane palače, a v vasi le priproste, lesene hiše. Ponovi J! Š!

Beri sledečo kitico S! Kdo je to govoril? — Popotnik. — Kaj se pravi „obrnem“? Grem, pojdem, podam? — Kaj se pové z besedami, „na vas jo mahnem“? Ali naj grem ali pojdem v vas. — Kaj se pravi „Srečo boljšo kje imam“? — Kje bodem našel večjo srečo, kje bodem bolj srečen. — Misel te kitice je:

Popotnik vpraša moža, kje da bi zamogel srečnejše živeti, ali v mestu ali v vasi. Ponovi B! D!

Beri zadnjo kitico F! Kdo je to govoril? — Mož. — Kako bi še lahko rekli namesto „vidiš“? — Glej, poslušaj, verjami mi. — Kaj se pravi „kako se obnašal boš“? — Kako se bodeš zadržal, ravnal, kako bodeš delal, kako svoje dolžnosti izpolnjeval. — Kaj se hoče reči z besedami „povsod si srečen mož“? — Povsod se ti lahko dobro godi. — Zapopadek zadnje kitice je:

Mož zagotavlja popotnika, da bo lahko živel v mestu ali v vasi prav srečno, ako bode marljiv in če bode vestno svoje dolžnosti izpolnjeval. Ponovi G!

Ponovi glavno misel prve, druge, tretje, četrte, pete kitice R! Ž! C! K! L!

5. Nauk se razvije.

O kolikih osebah se tukaj bere? Kako se imenujeta? — Mož in popotnik. — Kateri je bil že iskušen? — Mož. — Si je li popotnik že kaj veliko poskusil? Kdo nam pové, da je bil popotnik še mlad in malo izkušen. — On sam, ker je moža vprašal. — Kam bi rad prišel neizkušen popotnik? — On bi rad prišel taj, kjer bi bil srečen, kjer ni nadlog in težav. — Kaj je odgovoril mož, ko je popotnik po srečnem kraju vprašal, Da je lahko povsod srečen. — Kateri človek lahko povsod srečo najde? — Delaven, marljiv priden in pošten. — Glejte! Tak popotnik, kakor ta, je vsak človek, kateri si hoče izvoliti svoj stan ali poklic. On tudi povprašuje marsikaterega izkušenega človeka, kateri stan naj bi si izbral. Vsak mu pripoveduje o težavah in trudu svojega stanu; pa tudi o njegovih prijetnostih in njegovem veselju.

Kateri stan si tedaj naj človek izvoli? — Človek si naj izbere oni stan, h kateremu ima največe veselje, in ako bo svoja opravila zvesto in vestno opravljal, bode v svojem stanu tudi srečen. Ponovi Ž! M!

6. Branje se ponavlja.

7. Pesem se memorira ter pozneje deklamuje.

· Josip L a s b a h a r.

Še nekaj o „presmecu“.

V „Črticah iz duš. žitka štaj. Slovencev“ se bere, ali bolje rečeno, se naj bere na str. 116 to le. „Ko sem prašal Fr. Zidanškovo iz Špitaliča, kako se imenuje žegen ali presmec takrat, ko še ni „žegnan“, mi je rekla: „Ledeni les.“ V presmec se dene dren, iva, hudobika, črenslja, ledeni les pa leskev; v vršič vpletajo žegenpaju (*juniperus sabina*) ali pa borovico.“ — Tem besedam sem pristavil opomnjo: „Ledeni les je znabiti ledum palustre. Glej Tuškovo „Rastlinstvo“, str. 94! — Gospod Iv. Koprivnik je v svojem spisu „Presmec ali evetnedeljska butara“ na str. 101 letošnjega „Popotnika“ popisal ledum palustre in slednjič iz dobrih razlogov pristavil: „Po teh poročilih zdi se nam neverjetno, da bi bil ledeni les ledum palustre . . . Zelo hvaležni bi bili, ako

bi nam poslal kateri č. bralcev „Pop.“ veje ledenega lesa, da bi se dvomljiva rastlina določila.“ — Došlo mi je pa sedaj od v. č. g. Čagrana iz Špitaliča to le poročilo: „Les, po katerem ste prašali, se imenuje pri nas, to je med panonskimi Slovenci okoli Ptuja in Ormoža — meprika, tukaj v Špitaliču pri Zidanšekovih pa hudoviten ali nedeljni les, ker se na evetno nedeljo blagoslovi. Iz nedeljni les je po metatezi nastalo ime ledeni les.“

Hvala lepa! Iz tega poročila se vidi, da se imenuje hudobika kateksohen kot jako imeniten del nedeljske butare sploh nedeljni les ali ledeni les. Podobno metatezo sem našel pri hudobiki, katero mi je Rupnikova viničarica, stanujoča četrť ure od Mariboru imenovala kar po vrsti: rebriko, jebriko, lebriko. — Srčno želim, da bi se še več zmot, katerih je v „Črticah“ le preobilo, po tej poti odpraviti dalo.

Dr. Jož. Pajek.

V Celju, konec aprila meseca 1885.

Gospod vrednik! Dolgo sem bil v miru ter premišljeval to in uno sam za se, in če se me je kodaj želja polastila, da bi tudi moje misli spravil na papir in po tej poti med svet, vendar sem vselej zopet pero obrisal, ker se mi je boljše zdelo, da ne zapišem nič, kakor da zapišem nekaj, kar Vam, gospod vrednik ni prav in potem Vi tam gori zbrišete, ker svet tak ali tak prav tega ne izve, kar jaz mislim. Ko je g. Koprivnik začel popisovati „presmec“, takrat sem se pa začel na tihem veseliti, ker on je tu moje misli zadel, in namesto mene spravil na svet popis o presmec-u. Seveda čisto mojega ni zadel, ker bi bil jaz tudi povedal o tistem pečenjaku, katerega mama na evetno nedeljo doma napravijo, pa ne malega, ampak prav velikega, takéga celo, da se ga človek leto in dan z zadostilom spominja. Tudi po hrbtu se dobi na „evetno nedeljo“ tam pri nas doma z „žegnanim lesom“ prav občutljivo, seveda vse za „špajs“, in tisti „presmec“, pri nas „pušelje“, ali „žegen“ zadene konečno jako veličastna osoda. Pa naj si bo vse to kakor hoče, „presmec“ je popisan in zdaj je „evetna nedelja“ ž njim vred tudi že minola. Tudi tistih Francozov ni več, kateri so 9. aprila 1797. l. ravno na evetno nedeljo kot straža Bonapartove armade v Celje prišli, pa so pred kmeti zbežali, ker so se pred njihovimi pušeljci zbali. To je, kakor omenjeno, vse že minolo, čega pa še pričakujemo, je odgovor na vprašanje g. Koprivnika o „ledenem lesu, ledum palustre, Sumpffporit i. t. d.“ Meni se do sedaj še o misli sanjalo ni, da bi se jaz med učene gospode vrival, ali pa pričel kak prepir — pa ker hoče omenjeno vprašanje tista osoda zadeti, katero v tem slučaju navadno imenujemo pozabljivost, bom povedal jaz to, kar je meni znanega. Jaz vsaj — akoravno sem mnogokrat tukajšno obližje preiskal, rastline „ledum palustre“ do danes še nisem našel. Pač pa sem izvedel ime „ledeni les“. Prosim pa, da mi ne zamerite ne Vi, ne g. Koprivnik, ako Vama od tistega „ledenega lesa“ ne pošljem veje, ja še lista ne, ampak samo to le pismice.

Tu po naši okolici dečki že kakih 14 dni pred evetno nedeljo les za „žegen“ nabirajo, in med tem se nahaja tudi „ledeni les“. Ta ledeni les pa ni nič drugega, kakor „viburnum lantana“, wolliger Schneeball. Pri nas doma

mu pravijo „nedeljni les“ in on je naj bolj vitek delitelj „božjega žegna“ prek hrbta. „Ledeni les“ imenujejo to rastlino krog Celja, po Hudinji, v Prekorjah, Ternovljah, Šmarjeti in taj naprej po Vojniški okolici, med tem ko se še zopet drugod zove „podevetka“ (Lokrovec) matulovna (Petrovče in morda dalje po Savinjski dolini) „ledenka“, „brezikovina“ (Košnica, Libovje) „hudovitka“ (Šmartin) i. t. d. Veselilo bi me, ko bi se morebiti še kdo drugi oglasil, kajti, že tu po naši okolici ima ta grm toliko imen, kakor kak cesarjev naslednik! Toraj na zdravje in brez zamere!

Miha Kokot.

Narodno blago.

XXXIX.

Pravljice iz Slovegraškega okraja.

Zapisal Fr. V.

6. Kaj je bilo uzrok, da so stavili cerkev sv. Uršule?

Bog ve, koliko let je že od tega, ko je bilo ob znožju vrha gore sv. Uršule jezero, v kojem je prebival povodni mož. Srečen je bil pastir, ki ga je videl, ker jegova čreda se je po neke nevidnej poti nasitila, pomnožila in posestnika obogatila.

Ne daleč od jezera na gorskem pobočju je prebival kmet z imenom Šisernik. Ta kmet je imel par črnih težkih volov. Po noči je prišel povodni, mož, vpregel vola v voz, ki je bil z velikimi sodi nabasan, napolnil sode z jezersko vodo in jo peljal čez hrib in dolino tija na Pohorje, kjer je sode v črno jezero izpraznil.

Zjutraj, ko so hlapci hoteli vola krmiti, bila sta v-a potna, kakor bi celo noč težko vozila, jasli pa sta imela z naj lepšim ovsem napolnjene. To se je ponavljalo čez leto in dan, pa nikdo ni mogel uganiti kaj se godi, še menj pa kam iz jezera voda izginja. Šisernik obljubi hlapcu, ki bi hotel v hlevu čuti in opazovati kaj se z voloma godi, dobro plačilo. Prvi hlapec se za to odloči. Kako pa se prestraši, ko je ob jutranjej zori se probudivši videl, kako je povodni mož vola vsa potna v hlev tiral in polni žakelj ovsu v jasli vsipal.

Hlapec pogumno vpraša povodnega moža: „Kako pravico imaš ti do naših volov in čemu ju rabiš?“

Prijazno odgovori povodni mož: „Ne boj se, živina nič ne trpi; jaz moram jezero izprazniti, ker bo vas velika čast došla. Sv. Uršula pride iz jutrovega, hoče se na tej gori naseliti in tukaj ostati, jaz pa moram oditi.“

Ko je to izgovoril, je izginol in nič več ni prišel po vola, ker je bil jezero že izpraznil. Ljudje so potem čestokrat videli ljubezniyo, visoko žensko podobo tik izpraznjenega jezera na sedežu podobnej pečini sedeti in moliti. Zato so potem postavili na vrhu gore cerkev, ter jo posvetili sv. Uršuli. Še danes kažejo romarjem sedežu podobno pečino, na kojoj je baje sv. Uršula počivala.

Listek.

(Feljton.)

Stari učitelj.

Srce se v prsih mi topi
Zamakneno v nekdanje dni,
Vpresrečno dóbo cveta —
O zlata, zlata leta!

S. Gregorčič.

Krasno vzpomladansko jutro! — Tamkaj izza sinjih gorá vzhaja zlato solnce. Po drevju se blesté rosní demanti, po dolini pa se razlega milozvoneč glas male deve...

Glej ga, starca! Tam na lesení klopi pred hišo sedi čisto mirno. Zamakneno gleda pred se sivi starček. Čudne misli mu rojé po glavi. Nazaj, nazaj mu je zrló duševno okó, nazaj v preteklost! Sedemdeset vzpomladi je že šlo mimo njega. Lice se mu je zgrbančilo, okó oslabelo in osiveli so lasjé. Samo sreé, samo sreé se mu ni bilo postaralo. Utripalo še mu je zmeraj, kakor v mladosti, za vse lepo in blago, utripalo mu je še zmeraj v ljubezni do jednega človeštva.

Pred desetimi leti še-le je bil zapustil za vselej svoj predragi vrtec — šolo; zapustil je cvetice, ki so mu bile najljubše veselje na svetu. Oko se mu je solzilo in srce mu je zalivala tóga, ko je rekel mladini: „Ostani zdrava!“ Glasno je zaplakal starček, ko ga je dečica prosila: „Ne idite od nas, ljubi učitelj, ostanite še pri nas, ostanite!“ Plakal je ter odšel. Težko se je odvadil šole... Starček je mislil in mislil. Nek čuden čút napolnjeval je njegovo srce; v očeh se mu je nekaj zalesketalo in po velem lici kanile so solze, svitile solze.

Med tem se je dvigalo zlato solnce vedno višje in višje. Po zraku je letalo na milijone veselih mušic. Lastavice švigale so sem ter tja ter drobile svoje vesele pesmice. Po vsej naravi razlita je bila vzpomlad.

Ura je bila edenajst. Čez nekoliko videl si otročiče iti iz šolskega poslopja. Hiteli so veselega obraza doli po vasi. In kaj ne bi? Tudi njih nedolžno srcece čutilo je prerod narave. In prihiteli so k staremu učitelju.

„Dobro jutro, gospod učitelj, dobro jutro!“ pozdravljali so ga veselim glasom. Starček pa je molčal, temu ali onemu je pogledil rožno ličece ali mu prijazno stisnil mehko ročico, a besede ni mogel izspregovoriti.

Kakor nekđaj mu je trdnó okó sedaj zablestélo, ko je videl krog sebe čvrsto mladino. Zdelo se mu je, da je zopet učitelj, da je zopet v znanem vrtu med milimi cveticičami.

„Kaj ste se danes lepega učili, preljubi moji?“ vpraša vendar naposled in trepetajoči njegov glas je svedočil srčni nemir. Na njegovo vprašanje jela mu je zgovorna deca vse pripovedovati. Slušal je ter se prepričal, kakó lepó se nadaljujejo njegove ideje in še boljše se mu je zjasnil obraz.

„Zđaj pa nam pripovedujte povestico, gospod učitelj,“ prosili so otroci. Prikimal je stari mož kakor navadno ter počél radovedni mladini praviti mikalno pripovedko. Vsako okó počivalo je na njegovih ustnih, vsako uhó slušalo je njegove besede.

Starčku vzkipelo pa je sreé neznanega veselja. Bil je zopet učitelj kakor nekđaj. Hitreje mu je tripalo srce in glas mu je zvenel mladostnega navdušenja, čutil se je mladega in čvrstega.

Končal je pripovedko. Srčno so se mu zahvaljevali otročiči ter mu poljubljali roki...

In zopet je sam sedel starček. Divní sen, ki še mu je ravno poprej obdajal dušo, izginil je sedaj. Zamaknen je zopet zrl pred se na zeleno trato. Mimo njegovega duševnega očesa hitele so vse znane podobe iz preteklosti, hiteli so vsi dogodki...

Sreč mu radi tega ni bilo žalostno. Na njegovem obrazu prikazala se je nadzemeljska radost; v očesu se mu je nekaj zablislilo in po zgrbančenem licu vlile so se mu debele solzé... Trepčečo rokó djál je na sreč in ustne pa so šepetale: „Sejal sem, in seme je vzkliko; cepil sem, in cepiči so čvrsto pognali. Zahvaljujem se Ti, večni Bog, da nisem zamán živel.“

V nebesne višine mu je zrlo okó ...

Poludnevno zvonjenje ga je vzdramilo. Zvčudeno je pogledal okoli sebe. „Sanjal sem prijetne sanje!“ dejal je sam sebi ter se podal v hišico.

Miljenko Devojan

Dopisi.

Maribor, dne 7. maja 1885. (Šolska slovesnost v Račjem. — Družba sv. Cirila in Metoda. — † Franc Vučnik) V nedeljo 3. dan t. m. obhajali so Račanje kaj lepo slovesnost, katera ima tem večjo pomenljivost, kolikor so bile do sedaj tamošnje šolske razmere res jako neugodne. Po raznih zaprekah je tudi račka šola vendar le dobila svoj dom — svoje lastno poslopje, katero so ta dan slovesno blagoslovili in novemu namenu izročili.

Slovesnosti se je udeležila poleg domačinov lepa množica odličnih gostov iz okolice, vzlasti je prišlo lepo število učiteljev, ki so se veselili z vrlim sodrugom g. Iv. Paulšek-om sijajnega vspeha, kojega si učitelj s taktnim postopanjem in neumorljivim, vztrajnim prizadevanjem tudi pri neugodnih razmerah in vkljub vsem razprekam konečno venderle priboriti zamore. — S zastavami v raznih barvah okinčane hiše, pokanje možnarjev in vesela godba so na navzoče kaj ugodno upljavale. Čez vse nas je pa razvnela nedolžna veselost, katera je lesketala v otročjih očeh, ko je šolska mladež po dokončanem officijelnem delu jela igrati razne otročje igre in so se otročiči tudi prav obilno pogostili z medico, kavo in raznimi drugimi jedili. Poleg blage gospe Paulšek-ove so se še druge gospe in gospodične mnogo potrudile, da se je malim gostom v kratkem in dobro postreglo. Hvala jim vsem za obilen trud!

Da-si se tudi iz Ljubljane od tega časa, kar so pravila šolske družbe sv. Cirila in Metodija od ministerstva potrjena, nimamo nobene pozitivne vesti o njenem delovanju, tako vender tukajšni rodoljubi že prav pridno in pri vsaki priložnosti nabirajo doneske za njene blage namene, kar — to upamo — se tudi drugod zgodi z isto požrtvovalnostjo. Bog daj srečo!

V pondeljek, 4. dne t. m. zvečer ob 9. je umrl na svojem posestvu v Selnici ob Dravi, obče znan in spoštovan bivši nadačitelj žalčki, gosp. France Vučnik stareji, po dolgotrajni mučni bolezni v 62. letu svoje dobe, in danes smo izročili njegove posvetne ostanke hladni zemlji. Sprevod bil je sijajen, kar dovolj svedoči, kako ljudje svoje za narod zaslužne može častijo. Rajni bil je izvrsten školnik in mož redke značajnosti.*) Ohranimo mu blag spomin! Bodi mu zemljica lahka!

H.

Lembah. (Učiteljsko društvo za mariborsko okolico) Poročati imam danes o dveh sejah. Druge, bolj obiskovane, ki je bila 1. aprila, se je udeležilo 23 udov in nekaj gostov. Pređenj g. Koprivnik, dovolj znani nam prijatelj, začne svoj govor „o gluhonemih“, se zahvali društvu za dobrodejni dokaz sočutja v britki nesreči, ki ga je bila zadela po smrti svoje ljubljene soproge. Vsi smo bili nekako žalostni; a mož od osode potrj, govornik sam nas je zopet razveselil, ko smo videli, kakor dve gluhonemi siroti, katere on izrejuje, za jedno leto oziroma za pol leta zamorete čitati, pisati, računati,

*) Prihodnjič objavimo o njem obširen životopis.

ko popolnoma zdravi otroci. In kaj še? Stareji govori slušno že samostojno z vsakim, mlajši pa v obsegu znanega smotra s svojim učiteljem — s svojim osrečiteljem, kojemu gleda v obraz s hvaležnim očesom. Tudi zgodovina poduka gluhonemih in teorija metode nas je jako zanimala in akoravno upamo, da se bode celi govor objavil, si dovoljujemo podati tiste točke, iz katerih se razvidi naloga, koja pripada v tem narodnim šolam. Evo je: 1. Gluhonemi otroci se naj privadijo šolskega reda in uvedejo v šolsko življenje. 2. Oni se naj nauče mehanično pisati razne črke in risati priproste like. 3. Naj se navajajo, da poskušajo rabiti svoja govorila in sicer s tem, da izgovarjajo posamezne glasove. 4. Naučé se naj mehanično pisati znane besede in njih pomen razumevati. 5. Ako mogoče, naj se navadijo kratke in priproste stavke pisati, sestavljene iz besedij, katere so se poprej učili. 6. Naj se naučé razumevati in pisati števila v brojnem obregu od 1—20. — Konečno se po mirnem in resnem razgovoru sprejme predlog, da naj društvo izstopi iz štaj. učiteljske zaveze. — Iz prve seje je poročati o volitvi novega odbora za tekoče leto. Voljeni so gg.: M. Nerat predsednikom, Gabr. Majcen podpredsednikom, E. Leske denarničarjem, J. Fistravec in J. Cizel zapisnikarjem, F. Rošker, J. Hren in J. Paulšek odbornikom.

Kranjsko. Konec aprila 1885. (Razne novosti.) — **Ženski** oddelek nemškega „schulvereina“ v Ljubljani se je užé konstituiral. Po tem takem imamo do sedaj na Kranjskem 5 krajnih skupin ali „ortsgrupp“ volikonemškega šolskega društva.

Užé zadnjič sem Vam poročal, da bi pri sedanjih razmerah „Krainischer Landeslehrerverein“ ne mogel eksistovati in da navidezno le zató še eksistuje, ker ima iz raznih fondov materijelne podpore. Takó mu je tudi naša Kranjska hranilnica v zadnji svojej občnej skupščini podarila fr. 100, kar „Laib. Schulzeitung-a“ sama v svojej 6. št. z dnó 25. marcija t. l. potrjuje.

Minoli teden bila so na višjem mestu potrjena pravila „Bratovščine sv. Cirila in Metodija“, katerej bode namen — kakor je to užé znano — podpirati osnovno šolstvo po Slovemskem. Da bi le kmalu pričela dejansko delovati ta družba!

V prid naše „Narodne Šole“ predaval je v 13. dan t. m. znova g. prof. in e. kr. okr. nadzornik A. Senekovič v Ljubljani o „električnej razsvitljavi“. Predavanje le-tó bilo je zopet dobro obiskovano, vsled česar je „Nár. Šola“ za nekaj desetakov na boljem.

Kakor sem Vam užé tudi poročal, nameraval je ljubljanski magistrat z 1. dném meseca maja t. l. na svoje troške otvoriti slov. otročje zabavišče ali otročji vrt. A ker v to potrebnih prostorov in stanovanj do tja še ne bode mogel dobiti, zató se bode ta zavod za nekaj pozneje izročil javnej uporabi slovenskega občinstva.

V 13. dan t. m. pričele so se v Ljubljani skušnje za uč. spozobnost. Prijavilo se je k izpitom za lj. šole 21 učiteljev in 9 učiteljic. Za meščanske šole se to pot nikdo ni oglasil.

V Milicevej tiskarni v Ljubljani izšla je te dni knjižica z naslovom: „Slovstvena zgodovina v slovenski ljudski šoli; spisal Janko Leban (Gradimir), ljudski učitelj.“

Ta knjižica bode dobro služila vsakemu slovenskemu učitelju. Delce je dobro sestavljeno ter bode vrla pomoč pri pouku v slov. narodnih šolah. G. spisovatelj prijavlja marsikaj novega in prav zanimivo pa ob kratkem tolmači delovanje in važnost naših slovstvenikov, oziróma pisateljev, od katerih se nahajajo v naših „Berilih“ sestavki. Vzlasti mlajšim g. učiteljem, ki se pripravljajo za sposobnosti izpit, moremo to delce še pesebno priporočiti.

Knjižica stane v M. tiskarni prejmana 25 kr., po pošti pa pod križnim zavitkom 30 kr. Učitelji slovenski sezite marljivo po njej!

„Uč. Tovarisha“ 7 št. ima nasledujo vsebino;

Spisje v ljudski šoli. (Spisal A. L.) — Knjiga Slovenska v XIX. veku. — Iz šole za šolo. Naloge v izobražbo prostih stavkov. (Sestavil Fr. Jamšek.) — Deželna uč. konferencija in razstava učil v Gorici. (Po poročilu razstavnega odbora.) Konec. — Dr. Karol Kehr. H. P. — Spomenica, katero so slovenski državni poslanci dne 30. januarja t. l. izročili naučnemu ministru. (Po „Novicah.“) — Dopisi. — Razpis uč. služeb.

8. št. pa sodrzuje sledeče gradivo: „Tretje berilo“ v enorazrednici. (Piše L. Letnar.) — Knjiga Slovenska v XIX. veku. — Iz šole za šolo. Naloge v izobražbo prostih stavkov. (Dalje.) Sestavil Fr. Jamšek. — Pestalozzi — Diesterweg. (Govoril pri uč. skupščini v Mokronogu v 2. dan avgusta preteč. l. J. Ravnikar.) — Književstvo. — Dopisi. — Premene pri učiteljstvu. Brúno.

Novice in razne stvari.

[Minister za uk in bogočastje] je na podlagi sklepa profesorskega kolegija potrdil nameščenje dr. Ivana Leciejewskega kot privatnega docenta za slovansko filologijo na filozofični fakulteti na Dunaju. Leciejewski zasel je mesto, katero je imel dr. vit. Miklošič.

[Učni načrti] za eno- in dvorazredne ljudske šole ter za slovenski jezik v eno- do petrazrednih ljudskih šolah, razglašeni z ukazom e. kr. štaj. dež. šolsk. sveta z dne 16. oktobra 1884 šte. 5167 (po državni postavi z dne 2. maja 1883 in vis. minist. naredbi z dne 8. junija 1883 šte. 10.618) so ravnokar izišli v slovenski izdaji kot posebni natis pri Leuschner-Lubensky-ju v Gradeu, na kar s tem č. naše bralce opozarjamo.

[Ministerstvo poljedelstva] dovolilo je za l. 1885 v prospel kmetijskega nadaljevalnega pouka na Primorskem 2000 gld., za kmetijski tečaj za ljudske učitelje, ki bi se imel vršiti meseca septembra t. l. na deželni kmetijski šoli v Gorici, 500 gld., in konečno e. kr. kmetijskemu društvu za društvene časnike po 700 gld.

[Dunajsko vseučilišče.] Za letni tečaj vpisalo se je do zdaj na dunajskem vseučilišču 5104 slušatelji. Izmed teh je 1975 pravoslovcev, 2169 medicincev, 221 teologov in 738 filozofov. Število pa se bode najbrže še pomnožilo. V minolem semestru je bilo vpisanih 5721 slušateljev.

[Šole za rokodelce.] Kakor poroča „Centralblatt“ za obrtnijsko šolstvo se nameravajo v Avstriji ustanoviti šole za rokodelce in so pravila in učni načrti baje že izdelani. Sprejemali se bodo v te šole dečki, ki so dovršili svoje 12. leto in kateri se posvetijo kakemu rokodelstvu. Tu se bodo poučevali v 3 oziroma v 2 letnih tečajih po 26 ur na teden v: veronauku, jeziku (nemškem) zemljepisju, fiziki in mehaniki, tehnologiji, obrtnijskem računanju, knjigovodstvu, obrtnijskem zakonitstvu, risanju geometriji, strokovn. risanju itd. Poleg tega mora še vsak gojenec učiti se tudi onih predmetov, ki so v ozki zvezi z njegovim rokodelstvom.

[Kako trava raste] sicer še nikdo ni slišal, a bambus je rod izmed trav, kjer se tako rekoč kar vidi, kakor raste. Najbolj poznana vrsta bambusa „arundinacea“ potegne se v eni uri povprek za 12 mm, druga vrsta „bambus nigra“ za 17 mm in tretja „bambus nitis“ celo za 21 mm!

Vabilo. Celjsko učiteljsko društvo bode na binkoštno soboto v šoli za celjsko okolico imelo svoj redni zbor po tem-le vsporedu: 1. Govor gosp. nadučitelja Vučnika o risanju. 2. Razgovor o podrobnih načrtih po novi šolski postavi. 3. Nasveti. — Začetek ob 10. dopoldne. K obilni udeležbi vabi uljudno odbor.

Štev. 205.

NATEČAJ.

Na četrirazredni deški ljudski šoli v Brežicah (mesto) se učiteljsko mesto z dohodki po III. plač. razredu definitivno eventuelno tudi začasno umešča.

Prosileci za to mesto naj svoje redno inštruirane prošnje predpisanim potem do 1. junija 1885 vložijo pri krajnem šolskem svetu v Brežicah (Rann). Okrajni šolski svet v Brežicah, dne 28. aprila 1885.

Predsednik: *Rupnik s. r.*

„Politična in kulturna Zgodovina štajerskih Slovencev“,

spisal J. Lapajne v Krškem,

cena 1 gld. 20 kr.

dobiva se pri pisatelju v Krškem, J. Leon-ovi tiskarni v Mariboru in pri ljubljanskih knjigarjih.

Kdor jo pri pisatelju naroči, dobi povrh knjižico:

„Pripovedi iz zgodovine Štajerske“,

spisal Dr. Kronos, poslovenil J. Lapajne.

Zgodovina SS. apostolov Slovanskih CIRILA in METODA.

Sestavil

→ Dr. Janez Ev. Bilý. ←

Poslovenil in založil

Janez Majciger

v Mariboru 1863

je dobiti v mnogih iztisih pri pisatelju in založniku v Mariboru,
Burggasse Nr. 38.

Iztis po 1 gold., po pošti 1 gold. 5 kr.

Knjiga je olepšana z mnogimi podobami, za šolske knjižnice je skoz in skoz primerna.